

بررسی میزان آگاهی و نگرش مردان معتاد زندان مرکزی زنجان در زمینه ایدز و تعیین برخی

عوامل مرتبط با آن، ۱۳۷۷

محمد مسعود وکیلی *

خلاصه:

این پژوهش یک مطالعه توصیفی است که جهت بررسی میزان آگاهی و نگرش افراد مورد مطالعه در زمینه بیماری ایدز در تیرماه ۱۳۷۷ انجام گرفت. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش عبارتند از مردان معتاد مقیم در زندان مرکزی زنجان. با استفاده از روش سرشماری، تمام افراد مذکور که در زمان انجام بررسی در دسترس بودند در مطالعه شرکت داده شدند. (۲۸۴ نفر) ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه بود که جهت افراد بصورت کتبی و برای افراد بیسواد بصورت مصاحبه تکمیل گردید. یافته‌های پژوهش نشان داد که اگرچه افراد مورد مطالعه در رابطه با سئوالات مربوط به انتقال عامل بیماری از طریق رابطه جنسی و راه خونی، آگاهی نسبتاً بالایی دارند ولی در رابطه با اکثریت سئوالات مطرح شده از آگاهی پایینی برخوردار هستند. در رابطه با نگرش نسبت به ایدز نیز غالباً این بیماری را یک بیماری مرتبط با رابطه جنسی بویژه از طریق همجنس بازی تلقی کردند. همچنین اکثر آنها مایل بودند تحت آزمایش تشخیص بیماری ایدز قرار گرفته (۶۷/۳٪) و در صورت بیمار بودن به خانواده خود اطلاع دهند. (۷۶/۸٪) همچنین ۸۹/۱٪ افراد مورد مطالعه مایل بودند اطلاعات کاملی راجع به این بیماری را کسب نمایند.

واژه های کلیدی: ایران، زنجان، دانشگاه علوم پزشکی، آگاهی، نگرش، ایدز، معتاد، زندان.

مقدمه:

اگرچه برخی از آنها به علت عدم وجود امکانات

تشخیص و یا سیاست استتار، وجود آلودگی را منعکس ننموده‌اند. (۱)

تعداد موارد گزارش شده ایدز از سراسر جهان از زمان شروع جهانگیری تا اکتبر ۱۹۹۷، ۱۷۶۸۰۶۸ نفر بوده است و این در حالی است که سازمان جهانی بهداشت تخمین می زند تعداد ایدز مورد انتظار دنیا ۱۰۱۶۵۸۰۰ نفر و تعداد آلودگی به ویروس مورد انتظار در دنیا ۳۶۲۴۵۳۹۵ نفر می باشد. (۲) سازمان جهانی بهداشت تخمین می زند که حدود ۱/۵ میلیون مورد آلودگی جدید و بین ۳۰۰ تا ۵۰۰ هزار مورد

جامعه پزشکی بزرگترین پیروزی خود را در نیم قرن اخیر، ریشه کنی آبله و فاجعه آمیز ترین شکست خود را بروز بیماری ایدز (AIDS) می داند. بدون شک بزرگترین بلای جامعه بشری پس از جنگ دوم جهانی، جهانگیری (Pandemic) ایدز می باشد. با وجودیکه اولین موارد بیماری در آمریکا بروز کرد، ظرف مدت کوتاهی گزارشاتی در اروپا، آفریقا و نهایتاً آسیا، بیانگر گسترده گی این بیماری جنجال برانگیز بود و امروزه کلیه کشور های جهان آلوده به ویروس نقص ایمنی اکتسابی (Human Immunodeficiency virus) هستند،

با بیماری ایدز، استفاده کنندگان از مواد مخدر تزریقی هستند. هدف اصلی این پژوهش، مطالعه و بررسی میزان آگاهی و نحوه نگرش مردان معتاد به مواد مخدر در زندان مرکزی زنجان بوده است تا ضمن تعیین نیازهای آموزشی، به عنوان مبنایی برای اقدام جهت طراحی و برنامه ریزی آموزشی در تحقیقات بعدی مورد استفاده قرار گیرد. در ضمن این تحقیق برای اولین بار در کشور انجام می‌گردد.

روش کار:

نوع مطالعه در این پژوهش عبارت بود از مطالعه توصیفی (Descriptive Study) که بصورت مقطعی انجام گردید. جامعه مورد مطالعه عبارت بودند از مردان معتادی که در زندان مرکزی شهر زنجان اقامت داشتند و تعداد آنها در زمان انجام بررسی ۲۸۴ نفر بودند که تمامی آنها در مطالعه شرکت داده شدند. جهت جمع آوری داده‌های مورد نیاز در این پژوهش از پرسشنامه استفاده شد که شامل سه بخش اصلی بود که عبارتند از: بخش اول حاوی ۶ سؤال در رابطه با متغیرهای زمینه‌ای از جمله سن، تحصیلات، شغل، وضعیت تأهل و محل سکونت، بخش دوم حاوی ۲۴ سؤال در رابطه با آگاهی راجع به ایدز و بخش سوم حاوی ۶ سؤال در رابطه با نگرش نسبت به ایدز. در آخرین سؤال پرسشنامه نیز سابقه استعمال مواد مخدر تزریقی مورد پرسش قرار گرفت. با توجه به اینکه بخشی از جامعه مورد مطالعه فاقد سواد بودند پرسشنامه هم بصورت کتبی (جهت افراد با سواد) و هم بصورت مصاحبه (جهت افراد بیسواد) تکمیل گردید. در مورد افراد با سواد بصورت گروه‌های ۵۰ نفره در سالن اجتماعات زندان مستقر شده و پس از رعایت فاصله مناسب و ارائه توضیحات لازم توسط پژوهشگر جهت تکمیل پرسشنامه، برگه‌های پرسشنامه بطور همزمان بین افراد توزیع شده و پس از صرف وقت کافی

بیماری ایدز در هر سال یا ۵۰۰۰ مورد آلودگی جدید و ۱۰۰۰ تا ۱۴۰۰ مورد ابتلاء به ایدز در هر روز اتفاق می‌افتد (۳) و چنانچه روند فعلی بدون تغییر پیش رود، این رقم در سال ۲۰۰۰ براحتی بالغ بر ۴۰ میلیون مورد خواهد شد (۴) که شامل ۲۰ تا ۳۰ میلیون مرد و زن بالغ به نسبت مساوی و ۱۰ میلیون کودک می‌باشد. از این رقم ۴۰ میلیونی ۹۰٪ موارد در جهان سوم ساکن خواهند بود. (۵) در آسیا نیز تعداد موارد گزارش شده ایدز ۹۱۳۲۲ نفر است در حالیکه تعداد موارد ایدز پیش بینی شده ۶۰۹۸۶۴ مورد و تعداد موارد آلودگی به ویروس پیش بینی شده ۵۶۳۵۹۳۰ نفر می‌باشد. (۲) اطلاعات موجود نشان می‌دهد همه‌گیری ایدز در ایران از سال ۱۳۶۶ شروع شده و در حال گسترش می‌باشد و در چند سال آینده به صورت وسیعتری ظاهر خواهد شد. (۳) از بدو شروع همه‌گیری ایدز در ایران تا آذر ماه ۱۳۷۷ تعداد ۱۲۹۷ مورد آلوده به ویروس و مبتلا به ایدز شناسایی و گزارش شده است که از این تعداد ۳۱/۵٪ از طریق آمیزشی و ۵۲٪ از طریق خون و فرآورده‌های خونی و ۱۶٪ از طریق استعمال مواد مخدر تزریقی آلوده شده‌اند. (۲) هر چند تاکنون به واکسنی مؤثر جهت پیشگیری از ابتلاء به بیماری و یا علاجی برای بیماران دست نیافته ایم ولی با آموزش و ارتقاء سطح آگاهی مردم بویژه گروه‌های پرخطر بخوبی میتوان از گسترش عفونت در جامعه جلوگیری کرد. (۴) برای مثال اگر چه اولین موارد بیماری در امریکای شمالی و اروپا ظهور کرد ولی به علت ارتقاء سطح آگاهی مردم در این جوامع از راه‌های انتقال و پیشگیری از آلودگی، سرعت پیدایش موارد جدید بطور چشمگیری رو به کاهش گذاشته است، بطوریکه تا سال ۲۰۰۰ بروز موارد آلودگی در این دو فواره به حداقل رسیده و بیشترین موارد جدید در کشورهای در حال توسعه بخصوص در آسیا ظهور خواهد کرد. (۱) با توجه به اینکه یکی از گروه‌های پرخطر در رابطه

در مورد سؤال « آیا تاکنون اسم بیماری ایدز را شنیده‌اید » ۸۱/۳٪ افراد مورد مطالعه گزینه « بلی » و ۱۸/۷٪ آنها گزینه « خیر » را انتخاب کرده‌اند. در مورد سؤال « ایدز (AIDS) معادل چه عبارتی است » ۷۱/۸٪ افراد مورد مطالعه پاسخی به این سؤال نداده‌اند، ۱۴/۱٪ ایدز را معادل همجنس بازی، ۱۲/۷٪ ایدز را معادل بیماری کشنده و مرگبار و ۱/۴٪ افراد مورد مطالعه ایدز را معادل نابودی گلبولهای سفید دانسته‌اند. در مورد این سؤال که « عامل بیماری ایدز کدام است » ۳۳/۴٪ افراد به ویروس اشاره کرده‌اند و ۴/۶٪ گزینه « باکتری »، ۳/۲٪ گزینه « قارچ »، ۷٪ گزینه « انگل » و ۵۱/۸٪ گزینه « مطمئن نیستم » را انتخاب کرده‌اند. به عبارت دیگر ۶۶/۶٪ افراد قادر به انتخاب گزینه درست نبوده‌اند. در مورد سؤال « آیا عامل ایدز قابل انتقال است » ۶۸٪ گزینه صحیح « بلی » و ۲/۸٪ گزینه نادرست « خیر » و ۲۹/۲٪ گزینه « مطمئن نیستم » را انتخاب کرده‌اند.

در مورد سؤال « آیا عامل بیماری ایدز از طریق نیش حشرات منتقل می‌شود » ۳۱٪ گزینه‌ها صحیح « بلی » و ۶۹٪ گزینه‌ها (۲۹/۶٪ گزینه « خیر » و ۳۹/۴٪ گزینه « مطمئن نیستم ») غلط بوده‌است. در مورد سؤال « آیا عامل ایدز از طریق استخر شنا منتقل می‌شود » ۳۲٪ گزینه « بلی »، ۲۸/۹٪ گزینه « خیر » (صحیح) و ۳۹/۱٪ گزینه « مطمئن نیستم » را انتخاب کرده‌اند و بدین ترتیب ۷۱/۱٪ افراد قادر به انتخاب گزینه درست نبوده‌اند. در مورد سؤال « آیا عامل ایدز از طریق حمام و توالیت عمومی منتقل می‌شود »، ۲۷/۱٪ پاسخ صحیح « خیر » و ۷۲/۹٪ آنها پاسخ نادرست (۳۱/۷٪ « بلی » و ۴۱/۲٪ « مطمئن نیستم ») را انتخاب نموده‌اند. در رابطه با سؤال « آیا عامل ایدز از طریق لباس و پوشاک منتقل می‌شود » ۳۳/۱٪ افراد گزینه صحیح « خیر » و ۶۶/۹٪ گزینه نادرست (۳۰/۳٪ « بلی » و ۳۶/۶٪ « مطمئن نیستم ») را

مجدداً جمع آوری گردید. سپس افراد بیسواد بصورت تک نفره و با روش یکسان مورد مطالعه قرار گرفتند و پاسخهای انتخابی آنها در پرسشنامه قید گردید. در ضمن با توجه به وجود دربهای ورود و خروج مجزا در سالن اجتماعات در مورد هر دو گروه با سواد و بیسواد ترتیبی اتخاذ شد تا در زمان جمع آوری داده‌ها امکان هیچگونه تماسی بین افرادی که به سئوالات پاسخ داده‌اند با سایر افرادی که هنوز مورد پرسش قرار نگرفته بودند، وجود نداشته باشد. در این پژوهش با استفاده از نرم افزار کامپیوتری epi info داده‌های گردآوری شده تخلص، دسته بندی و توصیف گردید.

یافته ها :

با توصیف داده‌های گردآوری شده در این پژوهش یافته‌های زیر بدست آمده‌اند: از نظر توزیع سنی افراد مورد مطالعه، میانگین سنی ۳۶/۱۹ سال و انحراف معیار آن ۱۳/۵۶ بوده و حداقل سن افراد شرکت کننده در بررسی ۱۸ سال و حداکثر سن مشاهده شده ۷۷ سال بوده است. از نظر توزیع فراوانی نسبی بر حسب تحصیلات ۱۷/۶٪ افراد مورد مطالعه بیسواد، ۳۳/۱٪ دارای تحصیلات ابتدایی، ۳۳/۱٪ راهنمایی، ۱۴/۱٪ متوسطه و ۲/۱٪ آنها دارای تحصیلات عالی بودند. از نظر توزیع فراوانی نسبی بر حسب شغل ۷/۱٪ افراد مورد مطالعه بیکار، ۴۴/۷٪ کارگر، ۸/۸٪ کشاورز، ۲۳/۶٪ دارای شغل آزاد، ۱۰/۹٪ راننده و ۴/۹٪ کارمند بودند. از نظر توزیع فراوانی نسبی بر حسب وضعیت ازدواج ۲۸/۵٪ افراد مورد مطالعه مجرد، ۵۹/۸٪ متأهل، ۲/۵٪ همسر مرده و ۹/۲٪ آنها از همسرشان جدا شده بودند. از نظر توزیع فراوانی نسبی بر حسب محل سکونت ۸۴/۹٪ افراد مورد مطالعه ساکن شهر و ۱۵/۱٪ آنها ساکن روستا بودند. در زمینه سئوالات مربوط به آگاهی یافته‌های زیر بدست آمده است:

نادرست (۳/۱۹) «بلی» و (۱/۴۵) «مطمئن نیستم» بوده است. در مورد سؤال «آیا عامل ایدز از طریق غذا و آب منتقل می شود» ۷/۳۲ پاسخها صحیح «خیر» و ۳/۶۷ پاسخها نادرست (۴/۲۵) «بلی» و ۹/۴۱ «مطمئن نیستم» بوده است. در مورد سؤال «آیا عامل ایدز از طریق سوزن و سرنگ مشترک منتقل میشود» ۸/۶۵ پاسخها صحیح «بلی» و ۲/۳۴ پاسخها نادرست (۳/۴) «خیر» و ۹/۲۹ «مطمئن نیستم» بوده است. در مورد سؤال «آیا عامل ایدز از طریق تیغ سلمانی منتقل می شود»، ۵۰٪ پاسخها صحیح «بلی» و ۵۰٪ پاسخها نادرست (۱۲٪) «خیر» و ۳۸٪ «مطمئن نیستم» بوده است. در مورد سؤال «آیا افراد آلوده به عامل ایدز را می توان از ظاهرشان شناخت» ۱/۲۱ پاسخها صحیح «خیر» و ۹/۷۸ پاسخها نادرست (۲/۲۸) «بلی» و ۷/۵۰ «مطمئن نیستم» بوده است. در مورد سؤال «آیا آلودگی به عامل ایدز با آزمایش قابل تشخیص است» ۵/۶۶ پاسخها صحیح «بلی» و ۵/۳۳ پاسخها نادرست (۴/۲) «خیر» و ۱/۳۱ «مطمئن نیستم» بوده است. در مورد سؤال «آیا بیماری ایدز قابل معالجه است» ۶/۲۹ پاسخها صحیح «خیر» و ۴/۷۰ پاسخها نادرست (۴/۲۵) «بلی» و ۴/۴۵ «مطمئن نیستم» بوده است. در مورد سؤال «آیا بیماری ایدز واکنس دارد» ۴/۲۰ پاسخها صحیح «خیر» و ۶/۷۹ پاسخها نادرست (۹/۳۴) «بلی» و ۷/۴۴ «مطمئن نیستم» بوده است.

در رابطه با سؤالات مرتبط با نگرش نسبت به ایدز نیز یافته های بدست آمده عبارتند از:

در مورد سؤال «آیا شما خود را در معرض خطر ابتلاء به ایدز می دانید» ۸/۱۵ گزینه «بلی» ۵۰٪، گزینه «خیر» ۲/۳۴، گزینه «مطمئن نیستم» را انتخاب کرده اند. در مورد سؤال «آیا حاضری تحت آزمایش تشخیص آلودگی به عامل ایدز قرار بگیرید»

انتخاب کرده اند. در مورد سؤال «آیا عامل ایدز از طریق گوشی تلفن و دستگیره درب منتقل می شود» ۳/۴۹ پاسخها صحیح «خیر» و ۷/۵۰ پاسخها نادرست (۷/۱۲) «بلی» و ۳۸٪ «مطمئن نیستم» بوده است. در مورد سؤال «آیا عامل ایدز از طریق خون و فرآورده های خونی منتقل می شود» ۳/۶۷ پاسخهای انتخابی صحیح «بلی» و ۷/۳۲ نادرست (۵/۳) «خیر» و ۲/۲۹ «مطمئن نیستم» بوده است. در مورد سؤال «آیا عامل ایدز از طریق رابطه جنسی از مرد به مرد منتقل می شود» ۲/۶۶ پاسخهای انتخابی صحیح «بلی» و ۸/۳۳ نادرست (۶/۴) «خیر» و ۲/۲۹ «مطمئن نیستم» بوده است. در مورد سؤال «آیا عامل ایدز از طریق رابطه جنسی از مرد به زن منتقل می شود» ۹/۶۰ پاسخهای انتخاب شده صحیح «بلی» و ۱/۳۹ نادرست (۱/۷) «خیر» و ۳۲٪ «مطمئن نیستم» بوده است. در مورد سؤال «آیا عامل ایدز از طریق رابطه جنسی از زن به مرد منتقل میشود» ۴/۶۳ پاسخهای انتخاب شده صحیح «بلی» و ۶/۳۶ پاسخها نادرست (۶/۴) «خیر» و ۳۲٪ «مطمئن نیستم» بوده است. در مورد سؤال «آیا عامل ایدز از طریق مادر حامله به نوزادش منتقل می شود»، ۶/۴۲ پاسخهای انتخابی صحیح «بلی» و ۴/۵۷ پاسخها نادرست (۲/۹) «خیر» و ۲/۴۸ «مطمئن نیستم» بوده است. در مورد سؤال «آیا عامل ایدز از طریق عطسه و سرفه منتقل می شود» ۶/۳۵ پاسخها صحیح «خیر» و ۴/۶۴ پاسخها نادرست (۱۸٪) «بلی» و ۴/۴۶ «مطمئن نیستم» بوده است. در مورد سؤال «آیا عامل ایدز از طریق دست دادن و روبوسی منتقل می شود»، ۳/۳۶ پاسخها صحیح «خیر» و ۷/۶۳ پاسخها نادرست (۹/۱۹) «بلی» و ۷/۴۴ «مطمئن نیستم» بوده است. در مورد سؤال «آیا عامل ایدز از طریق ملاقه و رختخواب منتقل می شود» ۶/۳۵ پاسخها صحیح «خیر» و ۴/۶۴ پاسخها

وسیع در رابطه با این بیماری وجود دارد، متأسفانه هنوز بسیاری از مردم بخصوص در کشورهای در حال توسعه ایدز را بیماری کشورهای غربی و گروههای خاصی از افراد جامعه می دانند در حالیکه شواهد نشان می دهند که بروز بیماری در کشورهای اروپا و امریکا بشدت کنترل شده است و نیز کمتر از ۱۰٪ از مبتلایان از طریق همجنس بازی مبتلا شده اند. در مورد سئوالات مربوط به راههای انتقال و عدم انتقال ویروس بیماری، در تمامی سئوالات (به استثنای سئوالات مربوط به راههای انتقال از طریق تماس جنسی و خون) بطور متوسط ۶۵٪ و گاه بیش از ۷۰٪ افراد مورد مطالعه قادر به انتخاب گزینه های صحیح نبوده اند. به عبارت دیگر آگاهی افراد مورد مطالعه در این رابطه بسیار پایین بوده است، در حالیکه در رابطه با سئوالات مربوط به انتقال ویروس از طریق آمیزش جنسی و خون و سوزن و سرنگ مشترک، نتایج بدست آمده کاملاً متفاوت می باشد، یعنی بیش از ۶۰٪ افراد مورد مطالعه پاسخ صحیح را انتخاب کرده اند و در میان سئوالات مربوط به انتقال از طریق رابطه جنسی، درصد سئوال مربوط به انتقال از مرد به مرد (۶۶٪) بیشتر از موارد دیگر بوده است و مطلب فوق مؤید این نکته است که عمدتاً ایدز به عنوان یک بیماری منتقله از راه آمیزش با همجنس شناخته شده است.

در رابطه با سئوال مربوط به امکان ابتلاء به بیماری ایدز نیز، هر چند فقط ۱۵/۸٪ افراد مورد مطالعه خود را در معرض خطر می دانند ولی ۶۷/۳٪ آنها مایل هستند مورد آزمایش تشخیص از نظر وجود یا عدم وجود آلودگی قرار بگیرند و این مسئله نمایانگر تمایل افراد مورد مطالعه جهت کسب اطمینان از عدم وجود عفونت می باشد. بالاخره سئوالی که بالاترین درصد را دارا می باشد راجع به وجود تمایل در زمینه کسب اطلاعات مناسب در رابطه با بیماری ایدز است (۸۹/۱٪) و تمایل فوق و نیز پرخطر بودن این گروه

۶۷/۳٪ افراد مورد مطالعه گزینه «بلی»، ۱۵/۸٪ گزینه «خیر» و ۱۶/۹٪ گزینه «مطمئن نیستم» را انتخاب کرده اند. در مورد سئوال «اگر مبتلا به ایدز باشید، حاضرید به خانواده خود اطلاع دهید» ۷۶/۸٪ افراد مورد مطالعه گزینه «بلی» و ۷/۴٪ گزینه «خیر» و ۱۵/۸٪ گزینه «مطمئن نیستم» را انتخاب کرده اند. در مورد سئوال «آیا مایل هستید اطلاعات کاملی راجع به بیماری ایدز کسب کنید» ۸۹/۱٪ افراد مورد مطالعه گزینه «بلی»، ۶٪ گزینه «خیر» و ۴/۹٪ گزینه «مطمئن نیستم» را انتخاب کرده اند و بالاخره در رابطه با سئوال «آیا تاکنون از مواد مخدر تزریقی استفاده کرده اید» ۲۳/۲٪ افراد مورد مطالعه گزینه «بلی» ۶۹/۴٪ گزینه «خیر» و ۷/۴٪ گزینه «مایل به دادن پاسخ نیستم» را انتخاب کرده اند. در مورد وجود رابطه میان تحصیلات و شنیدن نام بیماری ایدز از لحاظ آماری رابطه معنی دار مشاهده شد ($p < 0/0001$) ولی میان تحصیلات با سایر سئوالات مربوط به آگاهی و نیز شغل و وضعیت تأهل با میزان آگاهی در زمینه ایدز رابطه معنی داری مشاهده نشد.

بحث و نتیجه گیری:

با مراجعه به یافته های پژوهش به این نتیجه می رسیم که در جامعه مورد مطالعه تقریباً اکثریت افراد شرکت کننده قبلاً نام بیماری ایدز را شنیده اند (۸۱/۳٪) منتهی در رابطه با اینکه «معنی ایدز چیست؟» ۷۱/۸٪ افراد اظهار بی اطلاعی نموده اند و پس از این گروه، بیشترین افراد را کسانی تشکیل می دهند که ایدز را معادل «همجنس بازی» دانسته اند (۱۴/۱٪) و این مسئله ناشی از نقشی است که وسایل ارتباط جمعی در همان سالهای آغاز ظهور این بیماری ایفا نمودند و با سر و صدای زیاد جهانیان را از ظهور یک بیماری مرگبار در بین گروه همجنس بازان آگاه نمودند. به هر حال با وجود اینکه امروزه اطلاعات اپیدمیولوژیکی بسیار

جدول شماره (۲). توزیع فراوانی مطلق و نسبی افراد مورد مطالعه بر حسب شغل.

شغل	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی
بیکار	۲۰	۷/۱
کارگر	۱۲۷	۴۴/۷
کشاورز	۲۵	۸/۸
آزاد	۶۷	۲۳/۶
راننده	۳۱	۱۰/۹
کارمند	۱۴	۴/۹
جمع	۲۸۴	۱۰۰

جدول شماره (۳). توزیع فراوانی و نسبی افراد مورد مطالعه بر حسب وضعیت ازدواج.

وضعیت ازدواج	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی
مجرد	۸۱	۲۸/۵
متاهل	۱۷۰	۵۹/۹
همسر مرده	۷	۲/۵
جدا شده	۲۶	۹/۲
جمع	۲۸۴	۱۰۰

کتابنامه:

- ۱- اداره کل مبارزه با بیماریهای واگیر؛ مختصری دربارهٔ ایدز، تهران: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۷۶.
- ۲- اداره کل مبارزه با بیماریهای واگیر، گزارش وضعیت بیماری ایدز در ایران و جهان، تهران: وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۷۶.

مؤید این واقعیت است که ارتقاء سطح آگاهی و اطلاعات گروه مورد مطالعه و تغییر نگرش و تشویق آنها به اتخاذ رفتارهای بهداشتی دارای اهمیتی حیاتی در جهت تأمین، حفظ و ارتقاء سلامت افراد، خانواده ها و بطور کلی جامعه می باشد. بنابراین پیشنهاد میگردد در تحقیقات بعدی با اجرای برنامه های آموزش بهداشت، میزان تغییر آگاهی و نگرش افراد مورد مطالعه در زمینه بیماری ایدز و سودمندی آموزش بهداشت نیز مورد بررسی و مطالعه قرار گیرد.

سپاسگزاری:

از مساعدتهای پراج آقای حاج سهراب سلیمانی مدیر کل محترم اداره کل زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی استان زنجان و نیز از همکاری برادر سید محسن حسینیان مسئول بهداشت و درمان اداره کل زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی استان زنجان و سایر کارکنان زندان صمیمانه تقدیر و تشکر می نمایم. نیز از راهنماییهای ارزنده آقای دکتر موسوی نسب تشکر می نمایم.

جدول شماره (۱). توزیع فراوانی مطلق و نسبی افراد مورد مطالعه بر حسب تحصیلات.

میزان تحصیلات	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی
پیسواد	۵۰	۱۷/۶
ابتدائی	۹۴	۳۳/۱
راهنمایی	۹۴	۳۳/۱
متوسطه	۴۰	۱۴/۴
عالی	۶	۲/۱
جمع	۲۸۶	۱۰۰

- ۳ - عبدالحمید امامی ، اپیدمیولوژی سندرم نقص ایمنی اکتسابی (ایدز) در جهان و ایران ، تهران وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی ، آبان ماه ۱۳۷۲ .
- ۴ - حسین جزایری ، « متن پیام آقای دکتر جزایری به مناسبت سالروز جهانی ایدز ۱۹۹۳ » ، تهران : وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی ، ۱۳۷۲ .
- 5 - M.H. Wahdan , Epidemiology of Acquired Immunodeficiency syndrome (AIDS) . (Geneva) : world : Health organization , fifth Edition , (1993).